

**BARNEOMBUDET'S
ÅRSMELDING FOR 1981**

Innholdsfortegnelse	Side 1
Forarbeidet	Side 2
Lov og Instruks	Side 2
Barneombudet og hennes stab	Side 3
Oppstartingsfasen	Side 3
Om behandlingen av saker hos Barneombudet	Side 4
Eksempler på saker innenfor punkt	
1: Saker som krever direkte svarbrev, ofte med opplysninger	Side 4
2: Saker som ifølge Instruksen avvises/ henvises til andre instanser	Side 9
3: Saker som gir grunnlag for a) henvendelse til kommunale myndigheter b) henvendelse til statlige myndigheter	Side 10
4: Saker som krever "høringsuttalelse".	Side 12
5: Saker som reiser prinsippsspørsmål vi selv bør ta opp med det offentlige	Side 13
Om informasjon	Side 14

ÅRSMELDING FRA BARNEOMBUDET

FORARBEIDET

Barneombudets historie startet formelt den dagen regjeringen oppnevnte et utvalg til å utrede spørsmålet om forholdet mellom foreldre og barn (Barnelovutvalget).

Utvalgets innstilling foreligger i Norges Offentlige Utredninger, 1977, nr. 35 (NOU 1977:35). Spørsmålet om eventuell opprettelse av et Barneombud blir behandlet i kap. V, punkt 14. Utvalget diskuterer oppgaver i tilknytning til barns forhold som kaller på økt innsats, og stiller spørsmål om vi trenger et eget organ til slike oppgaver. Utvalget konkluderer med at det er behov for et eget, frittstående organ som ombud for barn.

Til slutt diskuterer utvalget hvordan Barneombudet bør virke.

Det ble besluttet at forslaget om opprettelse av et Barneombud skulle viderebehandles i Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Barneombudsordningen er derfor ikke behandlet i Ot. prp. nr. 62 (1979-80), Om lov om barn og foreldre.

15. august 1980 la daværende Forbruker- og administrasjonsminister Sissel Rønbeck fram Lov om Barneombud, Ot. prp. nr. 2 (1980-81) i statsråd. Proposisjonen fikk regjeringens anbefaling og ble oversendt Stortinget til behandling.

Den 17. februar 1981 ble lovutkastet vedtatt av et flertall av representantene i Odelstinget. Etter behandling i Lagtinget den 6. mars 1981 var Lov om Barneombud vedtatt av Stortinget.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet bestemte at loven skulle virke fra og med 1. september 1981.

LOV OG INSTRUKS

Barneombudet oppnevnes etter loven av Kongen for en periode på 4 år om gangen. Det oppnevnes også et rådgivende organ for Ombudet, Barneombudets Råd.

Det er fastsatt en instruks for Ombudets og Rådets organisasjon og saksbehandling.

Lovens § 3 trekker opp en ramme for Ombudets arbeidsoppgaver.

§ 4 i loven gir Ombudet fri adgang til alle offentlige og private institusjoner for barn.

Barneombudets instruks skisserer Ombudets arbeidsoppgaver og setter enkelte generelle regler for saksbehandling. Instruksen angir hvilke henvendelser Ombudet må avvise, og hvilke henvendelser Ombudet kan avvise. Den kommer også inn på personal- og økonomiforvaltning og den funksjon Barneombudets Råd skal ha.

BARNEOMBUDET OG HENNES STAB

Psykolog Målfrid Grude Flekkøy ble i statsråd 21. august 1981 oppnevnt til Barneombud.

Hun var da ansatt ved Pedagogisk-psykologisk Tjeneste i Bærum kommune, og måtte på grunn av sine pasienter der gradvis trappe ned dette arbeidet. Fra og med 1. september 1981 arbeidet hun en dag pr. uke som Barneombud, i tida 15. oktober til 30. november arbeidet hun halv uke og fra 1. desember har hun arbeidet full dag som barnas Ombud.

Stillingene som kontorsjef og kontorfullmektig ble besatt med henholdsvis Marika Kolbenstvedt og Kirsten Skorge Ekornes. Kolbenstvedt tiltrer stillingen først i april 1982, og Brit Førde har fungert i kontorsjefstillingen fra og med 12. oktober 1981. Skorge Ekornes tiltrådte 1. desember 1981. Stillingen som konsulent hos Ombudet ble ikke besatt i 1981. Stud.jur. Helge Olav Bugge har vært tilknyttet kontoret som juridisk konsulent en dag i uka i november og desember 1981. Helge Olav Bugge var, sammen med stud.jur. Wilhelm Matheson, engasjert i forarbeidene til Lov om Barneombud.

Barneombudet og hennes medarbeidere har kontorer på Torshov i Oslo. Kontoret er innredet bl.a. med tanke på at det kommer barn på besøk. På Ombudets forværelse er det derfor innredet en egen "barnekrok".

OPPSTARTINGSFASEN

Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved Familie- og likestillingsavdelingen mottok brev stilet til Barneombudet allerede før Ombudet var oppnevnt. Etter oppnevningen i august økte det på med post og telefoner. Da vi åpnet kontoret 12. oktober manglet det derfor ikke arbeid å ta fatt på.

Brev og telefoner fortsatte å komme. Pr. 31. desember 1981 hadde Barneombudet innregistrert 196 skriftlige henvendelser og 70 telefoniske henvendelser.

Før kontoret på Torshov ble betjent, var Barneombudets virksomhet stort sett utadventt som pressekonferanser, intervjuer o.l. Allerede på dette tidspunktet startet foredragsvirksomheten, som i perioder har vært meget stor. Dette til tross har kontoret måttet takke nei til et stort antall foredragsforespørsler.

Etter at kontoret åpnet i oktober, har vi lagt stor vekt på å behandle all innkommen post.

Barneombudet ser det som viktig å få innblikk i et bredt spekter av saker. Vi ser klart at vi etter hvert må benytte den mulighet Instruks for Barneombudet og dets Råd åpner for å henlegge saker ut fra arbeidsmessige grunner. Vi mener imidlertid at det i oppstartingsfasen ville være uheldig å benytte denne muligheten. Ved årsskiftet var vi således så godt som åjour.

OM BEHANDLINGEN AV SAKER HOS BARNEOMBUDET

Grovt sett kan de sakene Barneombudet har behandlet grupperes som følger:

1. Saker som krever direkte svarbrev, ofte med opplysninger.
2. Saker som ifølge instruksjonen avvises/henvises til andre instanser.
3. Saker som gir grunnlag for
 - a) henvendelse til kommunale myndigheter.
 - b) henvendelse til statlige myndigheter.
4. Saker som krever "høringsuttalelse".
5. Saker som reiser prinsippsspørsmål vi selv bør ta opp med det offentlige.

EKSEMPLER PÅ SAKER INNENFOR PUNKTENE 1 - 5

1.

Under dette punktet finner vi relativt mange henvendelser fra barn. Eksemplene vil vise at det er stor bredde i de temaer de tar opp:

Til-Barneombudet
vi-vil-ikke-ha-gotter-
til-25-øre-10-øre-1-kr-
3-kr-sell-heller-gotter
til-5-6-kr-vi-bli-så
fristet-slutt-med-
kiosker-ha-heller-fruit-
butikker-som-er-åpne-
lenger.

A, som er en pike (alder ikke oppgitt) fikk dette svaret fra Barneombudet:

"Kjære A!

Takk for brev fra deg.

Jeg er helt enig i at det er lurt å spise frukt isteden for gotterier.

Mange barn får lov til å spise gotterier hver lørdag, men da må de pusse tennene etterpå.

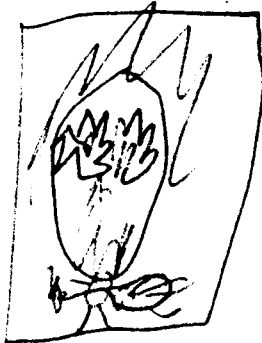
Jeg kan nok ikke gjøre noe med prisene på gotterier. Det er noen andre som bestemmer det.

Du kan jo kjøpe frukt for pengene dine selv om butikkene og kioskene selger gotterier."

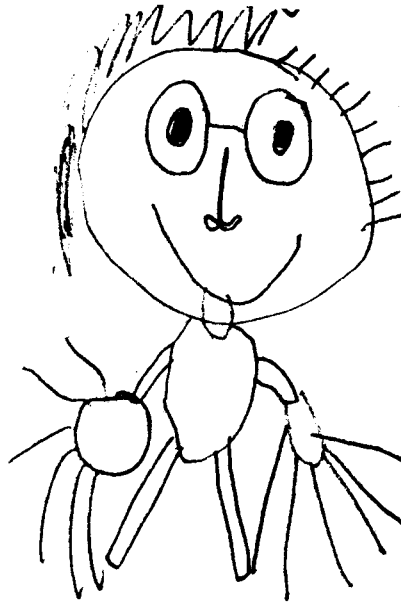
Vi har mottatt flere brev fra skoleklasser. I enkelte av disse har alle elevene skrevet litt:

Kjære Malfrid

Jeg ønsker at skolen får mere penger. Fordi da får skolen råd til melk og flere bøker.

KISS
UU
1111.

ELVIS
er
best

Til Målfrid

4/9-81

Jeg er en gutt på 9½ år.

Jeg synes at det er fartig at dø-
rene på T-banen lukker seg så fort,

Hei Målfrid

4/9-81

Jeg er en jente på

10 år. Jeg synes det er

dårlig gjort at styre

planter tror i skibakker

vir. Vi hadde 1 fin

skibakke men nå er det

ute med den.

"Kjære alle sammen,

Tusen takk for brev fra dere og fine tegninger. Nå flytter jeg snart inn i et stort kontor, og da skal jeg pynte på veggene med tegninger fra dere.

Jeg skal prøve å svare på noen av spørsmålene dere har sendt meg. Det var mange spørsmål, og det er mange barn som venter på brev fra meg, så jeg får ikke tid til å svare på alt. Jeg må være hjemme sammen med barna mine om kveldene, vet dere.

A kan ikke du snakke med vaktmesteren. Om du sier til ham at dere bruker veien som går til fotballbanen som slalombakke om vinteren, ja, da blir han vel glad han slipper å måke der?

B det var lurt funnet på at det burde stå et skilt med Aking Forbudt der hvor det må gå folk. Kan du ikke skrive til noe som heter Veivesenet, Herslebsgt. 19, Oslo 1. Du kan kanskje få noen voksne til å hjelpe deg.

Jeg syntes det høres greit ut med et gjerde bak målet C og D. Det greieste hadde vel vært om dere kunne snu målet litt slik at ballen ikke traff huset, men da treffer den kanskje andre hus?

E og F kan dere ikke skrive brev til bydelsutvalget og styret som planter trær der hvor dere leker på plener og i bakkene. Snakk med noen voksne, de kan sikkert hjelpe dere å finne fram til de som bør få brevene.

Det tar visst lang tid å bygge en fotballbane G og H, men da blir den vel fin når den blir ferdig?

Det var mange som ønsket seg større badebasseng og flere leker. Jeg synes dere er heldige som har badebasseng jeg. Kan dere ikke lage noen leker selv?

I når dere ser privatbiler som kjører inn mellom rekkehusene, kan dere ikke gå bort å spørre hvorfor de kjører der? Dersom de ikke har noen grunn, kan dere si ifra at dette er ikke lov.

Han eller hun som kjører T-banen har noen veldig fine speil slik at de kan se når alle er kommet på J.

Takk igjen for brev klasse K på L skole."

Vi mottar også selvsagt henvendelser fra voksne. Det kan være brev med opplysninger til oss, kommentarer til aktuelle saker eller spørsmål om opplysninger.

I forbindelse med for eksempel den pågående debatten om medias påvirkning på barna, da spesielt video og kabel-TV,

har vi mottatt flere henvendelser som kan eksemplifisere disse tre gruppene. Vi har fått tilsendt avisutklipp, forskningsrapporter o.l. fra privatpersoner og organisasjoner. Enkeltpersoner og organisasjoner har i brev til oss kommentert og gitt sitt syn på den pågående debatten, og spesielt innenfor dette temaområdet.

2.

Det er vanskelig å gjengi eksempler under dette punktet fordi sakene er svært personlige og ofte vil være lett gjenkjennelige.

Vi vil imidlertid skissere noen problemstillinger som stadig går igjen:

Angående barnefordelingssaker som går til domsstilene:

- en av foreldrene tar kontakt
- besteforeldrene tar kontakt
- venner av familien tar kontakt

Henvendelsen gjelder:

- hvem av foreldrene som er best egnet til å ha barnet/a hos seg
- det at barnet/a ikke blir hørt under rettsbehandlingen
- avisskriverier i forbindelse med barnefordelingssaker vil lett kunne skade barnet/a
- lang ventetid for å få behandlet en ankesak. Dette kan føre til "hevd" for den som har barnet/a
- påstand om feil begått under saksbehandlingen, eventuelt rettssaken. Dette er gjerne klage på barnevernsmyndighetene, sakkyndige, advokat eller dommers medvirkning på et stadium i prosessen

Angående besøksrett mottar vi brev og telefoner fra en av foreldrene. Henvendelsen gjelder:

- det at den som har foreldreretten motarbeider besøksordningen
- det at den som ikke har foreldreretten ikke overholder avtalene:
 - han/hun stiller ikke opp
 - han/hun kommer ikke tilbake med barnet/a som avtalt
- uenighet om oppdragelse/påvirkning av barna i "uheldig" retning

Vi mottar også henvendelser fra barn som må klassifiseres under dette punktet.

Som eksempel refererer vi et brev fra en jente, A, på 10 år. A's foreldre er skilt. Faren har foreldreretten. Hun ber oss om hjelp slik at hun kan flytte til sin mor som bor i en annen by. Hun sier at hun ikke har det bra hos sin far.

Fra vårt svar til A:

"Dersom du gjerne vil bo hos mammaen din kan hun ta saken om foreldreretten opp igjen om det har skjedd forandringer etter at faren din fikk foreldreretten. Hun kan da ta kontakt med en advokat eller med Fri Rettshjelp.

Når du har fylt 12 år skal de som bestemmer høre på deg, når du sier hvem av foreldrene du vil bo hos.

Vi håper det ordner seg til det beste for deg, og vi hører gjerne fra deg igjen."

3.

I oktober 1981 mottok Barneombudet et brev fra en bestemor. Hun fortalte om sitt barnebarn som hadde pådradd seg store skader da en spilleautomat falt over ham.

Vi oversendte saken til Handlingsutvalget mot barneulykker:

"ANG. SPILLEAUTOMATER

Barneombudet har mottatt en henvendelse fra A angående en spilleautomat som har veltet over en 8-åring og skadet ham alvorlig. Automaten tilhører Røde Kors og fungerer slik at en legger på en mynt (en krone) og kan vinne flere mynter (kroner) eventuelt tape den som er lagt på. Ombudet er kjent med at slike automater også eies av Norsk Selskap til Skibbrudnes Redning.

Innsender mener automatene bør forbys i Norge.

Fra Røde Kors opplyses det i et intervju i Rogaland Avis (vedlagt saken) at sikringen av automatene er bedret etter ulykken."

Vi mottok kopi av brev fra Handlingsutvalget mot barneulykker til Statens forurensningstilsyn:

"ANG. SPILLEAUTOMATER

Handlingsutvalget har mottatt en henvendelse fra Barneombudet, og den følger vedlagt i kopi.

Da det er Statens forurensningstilsyn som har det direkte ansvar for produktsikkerhet, oversender vi henvendelsen til deres institusjon til videre behandling.

En henvendelse til Norges Røde Kors burde klarlegge hvilke konkrete sikkerhetstiltak som benyttes ved omtalte type spilleautomater generelt."

Saken er senere sendt videre til Justisdepartementet, Politiavdeling I, som rette vedkommende.

Saken er ikke ferdigbehandlet pr. 31. desember 1981.

Etter henvendelse fra verneombudet ved A skole i N, sendte Barneombudet følgende brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet:

"VEDRØRENDE OVEROPPHETEDE KLASSEROM OG ARBEIDSMILJØLOVEN

Barneombudet har mottatt en henvendelse fra verneombudet ved A skole i N. Han tar opp problemet med overopphetede klasserom. Ved varme sommerdager er temperaturen i klasserommene 30-40°C. Ved dager med sol ellers i året (fra mars/april) kan temperaturen lett komme opp i 25-35°C.

Verneombudet tok opp denne saken i brev til Skoleoverlegen av 22. juli 1977. Saken har siden dette gjentakende ganger blitt behandlet av kommunale myndigheter og Arbeidstilsynet (jfr. vedlegg).

Barneombudet finner det lite heldig at en sak som vedrører mange barns skolemiljø på denne måten verserer mellom offentlige myndigheter uten å finne sin løsning. Det er viktig at barns arbeidsmiljø i skolesituasjonen blir tatt alvorlig på linje med store arbeidsplasser for voksne mennesker.

Barneombudet vil derfor be Kommunal- og arbeidsdepartementet som overordnet instans for Arbeidstilsynet om å sørge for at denne saken snarest bringes til en løsning."

Saken er ikke ferdigbehandlet pr. 31. desember 1981.

I desember 1981 sendte Barneombudet følgende brev til sosialsjefen ved B sosialkontor etter henvendelse fra en 12 år gammel jente, veninne med piken som er omtalt i brevet. Brevet ble sendt, etter ønske fra sosialsjefen, etter at Barneombudet hadde bragt på det rene at det omtalte forhold var i overensstemmelse med sannheten.

"Vi har bragt i erfaring at en 12-års pike i Deres sosialdistrikt blir slått av sin far. Da dette er i strid med norsk lov, må vi på det sterkeste råde til at De bringer forholdene på det rene og får stanset denne mishandlingen.

Piken heter A og bor i"

Barneombudet mottok i november 1981 henvendelser fra foreldre og ansatte i A kommune hvor det ble protestert på at en i budsjettet for 1982 foreslo å legge ned kommunens 2 barnehager.

I vårt brev til kommunestyret i A kommune heter det bl.a.:

"Vi er klar over at mange kommuner sliter med så trang økonomi at besparelser er påkrevet. Likevel synes vi det er betenkelig når reduksjonene rammer de yngste medlemmene av samfunnet."

.....
 "Pedagogisk og psykologisk forskning har slått fast betydningen av tilstrekkelig stimulering i barnets første leveår, spesielt for 0-3 års alderen. Fagfolk snakker ikke lenger bare om vansker som oppstår som følge av mangel på eller brudd i stabile kontaktforhold mellom barn og et fåtall faste voksne, men om de problemene som oppstår på grunn av manglende stimulering. Dette kan vise seg i språkutviklingen, intellektuell utvikling, følelsesmessig utvikling og sosial utvikling. Fra familie til familie og fra sted til sted vil det variere i hvilken grad barn får tilfredsstilt disse behovene. Barnehage vil ofte være det supplementet barnet trenger, spesielt der det er få muligheter til trygg lek med andre barn, under voksen ledelse. Dette er noe barn viser seg å trenge helt fra 1-2 års alder. Videre har forskningen påvist de gunstige virkningene av barnehageopphold, spesielt for barns sosiale utvikling og som skoleforberedende tiltak. Angsten for at barnehagebarn skal få større tilpasningsvansker enn andre barn er ugrunnet. Dette har ofte vært brukt som argument mot at mødrene skal ut i yrkeslivet. Man har trodd at barn med utearbeidende mødre skulle ha større problemer enn barn med hjemmearbeidende mødre. Men det har vist seg at det som betyr noe for barna er om mødre/fedrene har vært tilfredse med sin livssituasjon, har ønsket den annerledes eller ikke."

.....
 "Kan barnas behov dekkes på annen måte hvis barnehagene legges ned? Står besparelsen i rimelig forhold til det kommunens førskolebarn taper ved å miste barnehagene?"

Vi håper kommunestyrets medlemmer vil vurdere disse spørsmål omhyggelig i forbindelse med årets budsjettbehandling."

4.

Barneombudet har i 1981 uttalt seg om et informasjonsopplegg angående barn og nasking etter oppfordring fra Forbrukerrådet. Vi har uttalt oss om samme tema til Forbrukerkontoret i Møre og Romsdal.

På grunn av arbeidspress og bemanningssituasjonen har vi måttet avstå fra muligheten til å uttale oss som høringsinstans ut over dette i 1981.

5.

Etter en diskusjon på møtet i Barneombudets Råd den 13. og 14. november, sendte Barneombudet følgende brev til Familie- og likestillingsavdelingen i Forbruker- og administrasjonsdepartementet:

"VEDRØRENDE IVARETAGELSE AV BARNES INTERESSER I STYRER, UTVALG OG RÅD.

Barneombudet er kjent med at Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved Familie- og likestillingsavdelingen i en tid har hatt som oppgave å gjennomgå forslag til styrer, utvalg og råd med hensyn til kvinnerepresentasjon. Ombudet er videre kjent med de politiske diskusjoner som har funnet sted i forbindelse med den likestillingspolitiske betydningen av dette.

Det er vel imidlertid klart at et aspekt ved denne ordningen vil være at kvinner som er representert i styrer, utvalg og råd vil ha større forutsetninger enn menn til å fremme det som er kvinners spesielle interesser.

Med det arbeidet som utføres i styrer, utvalg og råd nedsatt av våre politiske myndigheter, vil grunnlaget være lagt for mye av samfunnsutviklingen. Det vil, i realiteten, ofte være vanskelig å påvirke resultatet av f.eks. et utvalgsarbeid i vesentlig grad under f.eks. en høringsprosess.

Ut fra dette vil Barneombudet be departementet om å utrede muligheten for at også barns interesser på tilsvarende måte blir representert ved sammensetningen av styrer, utvalg og råd. Vi er på det rene med at barn som oftest ikke selv kan være representert i dette arbeidet. Imidlertid vil vi minne om at "barn" defineres i alder opp til fylte 18 år. Det synes derfor riktig at "store" barn er representert i f.eks. arbeid som har med ungdom-, familie- og skolepolitikk å gjøre.

I mange tilfeller vil det være rimelig at barns interesser blir ivaretatt av en eller flere voksne personer. Dette bør være mennesker som er vant til å arbeide med barn, og således kjenner barns behov.

Barneombudet vil be Familie- og likestillingsavdelingen om å se nærmere på denne problematikken.

Vi stiller oss til disposisjon til samarbeide/hjelp til eventuelt videre arbeid med denne saken."

Saken er ikke ferdigbehandlet pr. 31. desember 1981.

OM INFORMASJON

Barneombudets Råd har hatt ett møte i 1981, 13. og 14. november. Også varamedlemmene var innkalt til dette første møtet.

Barneombudet har utgitt en brosjyre hvor Lov om Barneombud og Instruks for Barneombudet og dets Råd er trykket opp. Annet informasjonsarbeid er under utarbeiding.

Hver tirsdag fra kl. 1300 til kl. 1630 tar Barneombudet bare imot telefoner fra barn. Barn som bor utenfor Oslo-området kan oppgi sitt telefonnummer, slik at vi kan ringe tilbake til dem. Barneombudet legger vekt på at barn fra hele landet skal kunne ringe uten økonomiske belastninger av særlig størrelse.

Barnetelefonen var lite kjent i 1981, men vi regner med at denne ordningen vil fungere bedre når vi får utarbeidet og distribuert en informasjonsbrosjyre stilet til barn.

Barneombudet har i 1981 mottatt et større antall henvendelser fra barn enn ventet. Vi synes dette er en svært viktig del av vårt arbeid, og håper at denne tendensen vil fortsette også i 1982.